

NR 22/2015

O SYTUACJI NA UKRAINIE
I POLSKIEJ POMOCY
DLA WSCHODNIEGO SĄSIADA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

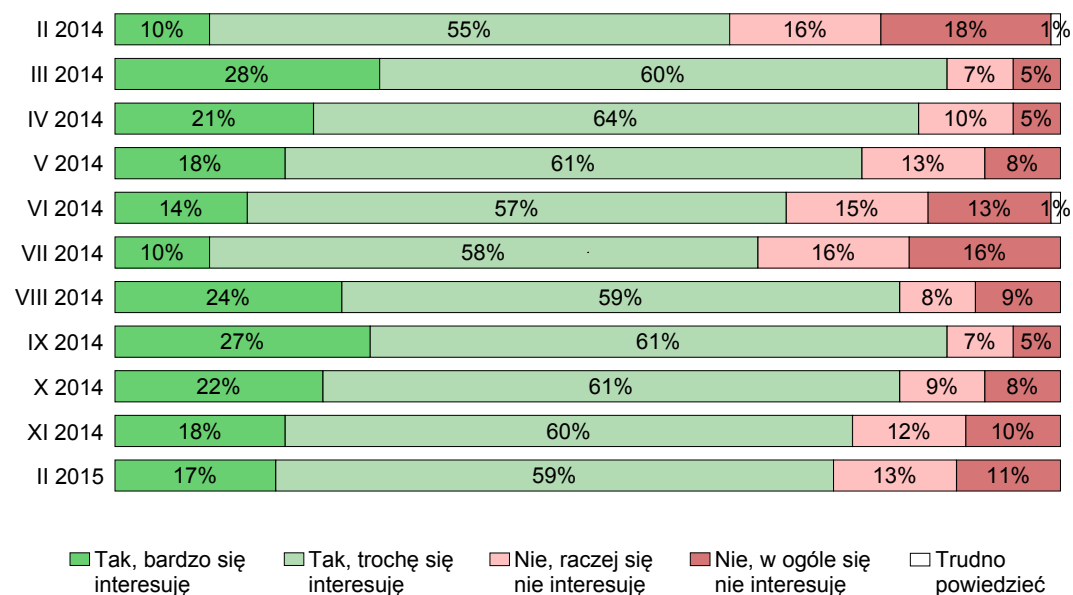
Mija rok od dramatycznych wydarzeń w Kijowie, które doprowadziły do usunięcia prezydenta Wiktora Janukowycza. Od tego czasu w rozwój wypadków na Ukrainie bezpośrednio zaangażowała się Rosja, wspierając siły separatystyczne. Od wielu miesięcy obserwujemy eskalację konfliktu zbrojnego we wschodniej Ukrainie. W lutym ponownie spytaliśmy o sytuację u naszego wschodniego sąsiada¹.

ZAINTERESOWANIE WYDARZENIAMI I POCZUCIE ZAGROŻENIA

Trzy czwarte Polaków (76%) interesuje się wydarzeniami na Ukrainie. Jednak blisko co czwarty (24%) nie poświęca tym wydarzeniom swojej uwagi. Bardzo duże zainteresowanie wypadkami u naszego wschodniego sąsiada utrzymuje się już od roku. Najwyższe notowaliśmy jednak w marcu zeszłego roku (88% badanych deklarowało wówczas zainteresowanie), na kilka dni przed referendum na Krymie, które – jak się wkrótce okazało – stanowiło preludium do poważnego i długotrwałego konfliktu na Ukrainie.

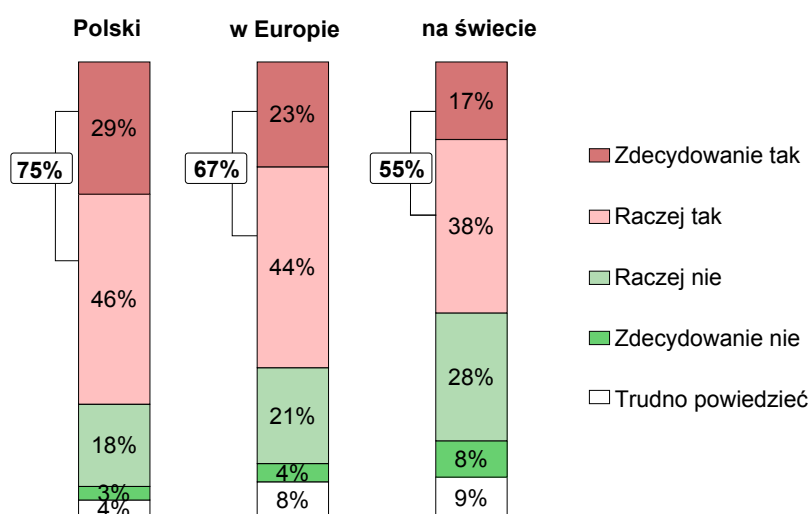
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (297) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–11 lutego 2015 roku na liczącej 1003 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY INTERESUJE SIĘ PAN(I) WYDARZENIAMI NA UKRAINIE CZY TEŻ NIE?

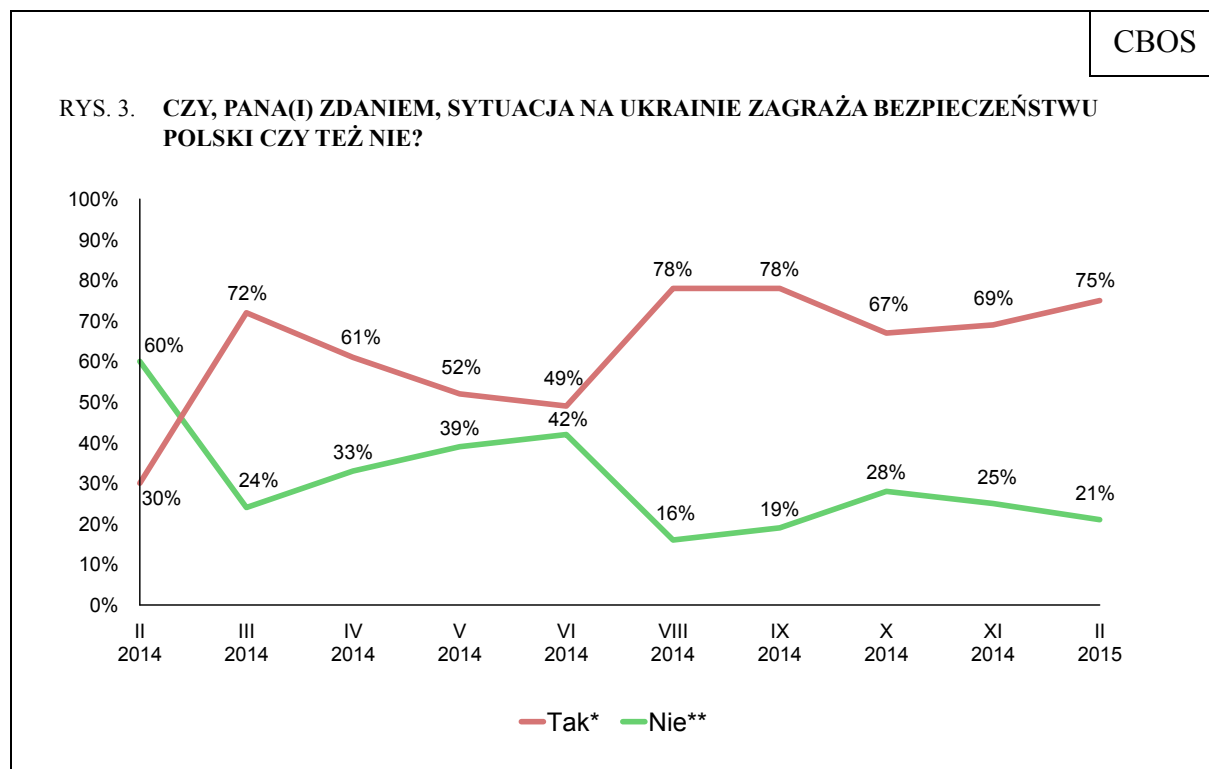

Po przerwie świątecznej, w nowym roku, na wschodzie Ukrainy ponownie rozgorzały ostre walki. Na początku lutego trzech na czterech badanych (75%) wyrażało niepokój, że konflikt na Ukrainie zagrazi bezpieczeństwu Polski, dwie trzecie (67%) widzi zagrożenie dla Europy, a ponad połowa (55%) uważa, że wydarzenia te zaburzą światowy porządek.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, SYTUACJA NA UKRAINIE ZAGRAŻA BEZPIECZEŃSTWU:

Ponownie wzrósł niepokój o bezpieczeństwo Polski. Po pewnym spadku pod koniec zeszłego roku, aktualnie podobna część społeczeństwa jak w sierpniu i we wrześniu – kiedy także toczyły się ostre walki na wschodzie Ukrainy – czuje, że sytuacja ta zagraża bezpieczeństwu naszego kraju (75%, wzrost o 6 punktów od listopada).

* Połączono odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”

** Połączono odpowiedzi „zdecydowanie nie” i „raczej nie”

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

W stosunku do listopada częściej wyrażany jest także pogląd, że sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu w Europie (67%, wzrost o 5 punktów procentowych) oraz na świecie (55%, wzrost o 6 punktów).

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu w Europie czy też nie?	Odpowiedzi respondentów według terminów badań											
	III 2014		IV 2014		VIII 2014		IX 2014		XI 2014		II 2015	
	w procentach											
Zdecydowanie tak	20	66	11	54	20	71	22	72	13	62	23	67
Raczej tak	46		43		51		50		49		44	
Raczej nie	25	28	32	38	17	20	22	23	27	30	21	25
Zdecydowanie nie	3		6		3		1		3		4	
Trudno powiedzieć	6		8		9		5		8		8	

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu na świecie czy też nie?	Odpowiedzi respondentów według terminów badań											
	III 2014		IV 2014		VIII 2014		IX 2014		XI 2014		II 2015	
	w procentach											
Zdecydowanie tak	15	52	8	42	14	52	18	61	10	49	17	55
Raczej tak	37		34		38		43		39		38	
Raczej nie	35	41	39	48	29	35	29	33	36	41	28	36
Zdecydowanie nie	6		9		6		4		5		8	
Trudno powiedzieć	7		10		13		6		10		9	

POMOC UKRAINIE

Przed rokiem pytaliśmy, jaką postawę wobec wydarzeń na Ukrainie powinna zająć Polska. Mimo zmiany sytuacji opinie Polaków na temat zaangażowania naszego kraju prawie się nie zmieniły. Nadal większość ankietowanych (56%, wzrost o 4 punkty procentowe) uważa, że Polska powinna wspierać Ukrainę, ale tylko działając wspólnie z innymi krajami UE. Co trzeci badany (33%, wzrost o 4 punkty) jest zdania, że Polska w ogóle nie powinna angażować się w wydarzenia na Ukrainie, a tylko sześciu na stu (6%, spadek o 6 punktów) uważa, że na naszym kraju ciąży obowiązek szczególnego wsparcia wschodniego sąsiada. Należy zaznaczyć, że to o połowę mniej niż przed rokiem.

Poglądy na ten temat nie zależą od poczucia zagrożenia. O konieczności szczególnego wsparcia Ukrainy najczęściej przekonani są badani w wieku 45–54 lata (12%). Natomiast jakiegokolwiek zaangażowaniu najczęściej przeciwni są najstarsi badani (42%), bezrobotni (41%), rolnicy (42%) oraz osoby z wykształceniem podstawowym (43%) i źle oceniający swoją sytuację materialną (47%). Im wyższe wykształcenie, tym rzadziej wyrażana była opinia, że Polska nie powinna angażować się w wydarzenia na Ukrainie. Co ciekawe, identyfikacja z lewicowymi bądź prawicowymi poglądami politycznymi nie wpływa na opinie na ten temat (zob. tabela aneksowa 1).

Tabela 3

Jak, Pana(i) zdaniem, powinna zachowywać się Polska wobec wydarzeń na Ukrainie? Która z opinii jest Panu(i) najbliższa?	II 2014	II 2015
	w procentach	
Polska powinna w sposób szczególny wspierać prodemokratyczne i proeuropejskie dążenia Ukraińców	12	6
Polska powinna wspierać prodemokratyczne i proeuropejskie dążenia Ukraińców, ale tylko działając wspólnie z innymi krajami UE	52	56
Polska nie powinna angażować się w wydarzenia na Ukrainie, powinna zachować bezstronność	29	33
Trudno powiedzieć	7	5

Jednak zwolennicy największych partii politycznych różnią się pod względem opinii dotyczących zaangażowania Polski w pomoc dla Ukraińców. Sympatycy PO najczęściej postulują działanie jedynie w zakresie inicjatyw ogólnoeuropejskich. Natomiast badani deklarujący gotowość głosowania na PSL częściej niż zwolennicy innych partii nie życzyliby sobie zaangażowania ze strony Polski.

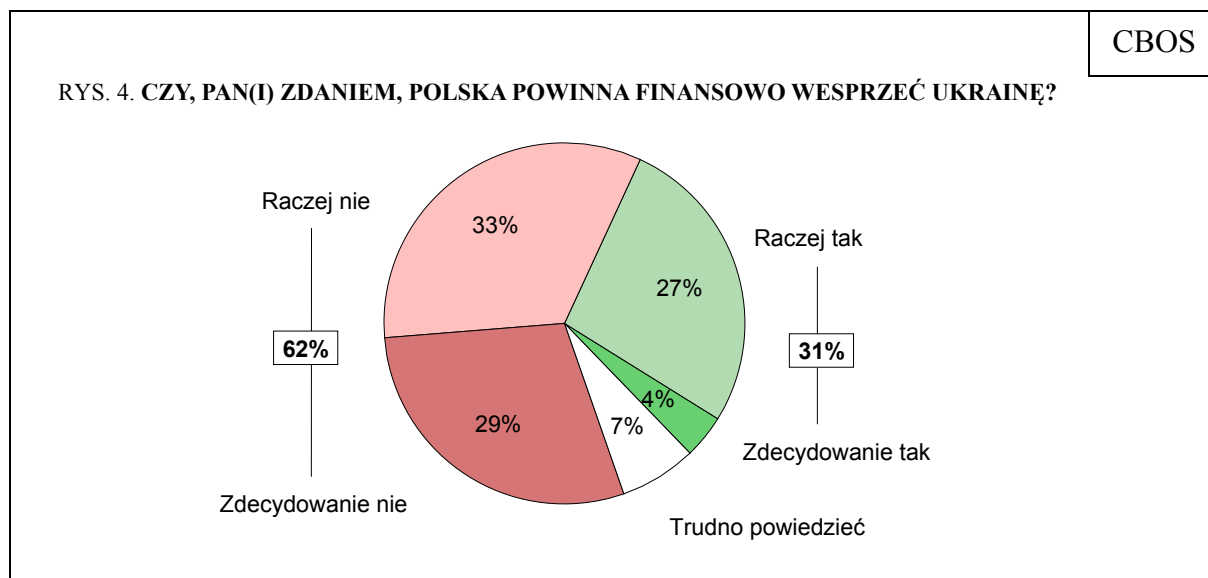
Tabela 4

Jak, Pana(i) zdaniem, powinna zachowywać się Polska wobec wydarzeń na Ukrainie? Która z opinii jest Panu(i) najbliższa?	Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych			
	PO	PiS	PSL*	SLD*
	w procentach			
Polska powinna w sposób szczególny wspierać prodemokratyczne i proeuropejskie dążenia Ukraińców	7	11	3	7
Polska powinna wspierać prodemokratyczne i proeuropejskie dążenia Ukraińców, ale tylko działając wspólnie z innymi krajami UE	71	55	59	69
Polska nie powinna angażować się w wydarzenia na Ukrainie, powinna zachować bezstronność	21	29	36	22
Trudno powiedzieć	1	5	2	2

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

Ponadto Polacy w większości (62%) przeciwni są angażowaniu się naszego kraju w pomoc finansową dla Ukrainy, natomiast co trzeci (31%) uważa, że Polska powinna udzielić takiej pomocy². Deklaracje poparcia dla finansowego wsparcia Ukrainy są tym częstsze, im wyższe jest wykształcenie badanych i im lepsza ich sytuacja finansowa. Ponownie jednak prawicowe bądź lewicowe poglądy odgrywają w tej kwestii niewielką rolę (zob. tabela aneksowa 2).

² Stosunek do międzynarodowej pomocy finansowej jest znacznie bardziej przychylny. We wrześniu 2014 roku 70% Polaków poparło takie rozwiązanie. Zob. komunikat CBOS „Czy zaangażowanie społeczności międzynarodowej w rozwiązanie konfliktu ukraińskiego jest wystarczające”, październik 2014 (oprac. M. Omyła-Rudzka).

Istotne są natomiast sympatie polityczne. Najbardziej krytyczni wobec pomocy finansowej dla Ukrainy są zwolennicy PSL. Najczęściej przekonani o takiej potrzebie są sympatycy PO.

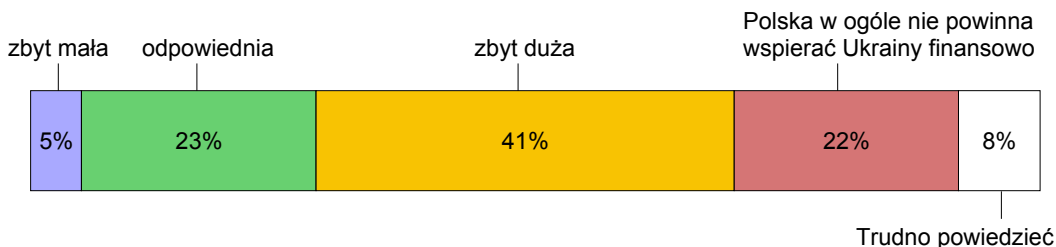
Tabela 5

Czy, Pan(i) zdaniem, Polska powinna finansowo wesprzeć Ukrainę?	Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych			
	PO	PiS	PSL*	SLD*
	w procentach			
Tak	45	34	27	31
Nie	51	58	70	64
Trudno powiedzieć	4	8	3	5

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

Nie dziwi zatem ocena – w przeważającej mierze negatywna – ostatniej oferty pani premier, którą Ewa Kopacz wysunęła podczas tegorocznej wizyty w Kijowie. Dwie piąte badanych (41%) uznało, że kredyt do 100 mln euro na wsparcie ukraińskiej gospodarki to zbyt duże obciążenie finansowe dla naszego kraju, a co piąty (22%) podkreślił, że Polska nie powinna udzielać żadnej pomocy finansowej. Blisko co czwarty ankietowany (23%) jest zadowolony ze złożonej propozycji i uważa zakres tej oferty za odpowiedni. Nieliczni (5%) uznali go za zbyt skromny.

RYS. 5. **PODZAS NIEDAWNEJ WIZYTY W KIJOWIE PREMIER EWA KOPACZ ZAOFEROWAŁA UKRAINIE KREDYT DO 100 MLN EURO NA WSPARCIE UKRAIŃSKIEJ GOSPODARKI. CZY ZAOFEROWANA POMOC JEST PANA(I) ZDANIEM:**

Jednak także spośród badanych popierających udzielenie pomocy finansowej Ukrainie co czwarty (24%) twierdzi, że propozycja pani premier jest zbyt dużym obciążeniem finansowym dla Polski. Niemal połowa (49%) uważa, że zaoferowana pomoc jest odpowiednia, a tylko co siódmy (13%), że jest ona za mała. Wśród przeciwników finansowego wsparcia co dziesiąty (10%) ocenił propozycję premier Kopacz jako odpowiednią. Zdecydowana większość tych badanych uważa, że oferta pani premier jest zbyt hojna, lub podkreśla, że Polska nie powinna udzielać żadnej pomocy finansowej.

Tabela 6

Podczas niedawnej wizyty w Kijowie premier Ewa Kopacz zaoferowała Ukrainie kredyt do 100 mln euro na wsparcie ukraińskiej gospodarki. Czy zaoferowana pomoc jest Pana(i) zdaniem:	Odpowiedzi badanych:	
	popierających finansowe wsparcie Ukrainy	przeciwnych finansowemu wsparciu Ukrainy
	w procentach	
zbyt mała	13	2
odpowiednia	49	10
zbyt duża	24	51
Polska w ogóle nie powinna wspierać Ukrainy finansowo	3	33
Trudno powiedzieć	11	4

W lutym ponownie spytaliśmy również o sankcje nałożone na Rosję przez Unię Europejską. Poprzednio badaliśmy ocenę sankcji niedługo po ich wprowadzeniu, kiedy jeszcze nie było pewne, jakie efekty przyniosą. Prawie pół roku później Polacy mają niemal taką samą opinię na ich temat. Większość (51%, spadek o 4 punkty procentowe od września) uważa, że są one za małe. Co piąty (20%, wzrost o 2 punkty) sądzi, że są odpowiednie. Tylko co dwunasty Polak (8%, wzrost o 1 punkt) ocenił je jako zbyt duże.

Tabela 7

Unia Europejska w odpowiedzi na aneksję Krymu i zaangażowanie Rosji w konflikt na wschodniej Ukrainie wprowadziła sankcje gospodarcze wobec Rosji. Jak Pan(i) sądzi, czy obowiązujące sankcje gospodarcze nałożone na Rosję są:	IX 2014	II 2015
	w procentach	
zbyt małe	55	51
odpowiednie	18	20
zbyt duże	7	8
Trudno powiedzieć	20	20

Na początku roku zaostrzyły się walki na wschodzie Ukrainy i w lutym ponownie odnotowaliśmy wzrost poczucia zagrożenia. Jednak opinie na temat roli Polski w przemianach na Ukrainie właściwie się nie zmieniły. Większość Polaków jest przeciwna szczególnemu zaangażowaniu naszego kraju we wspieranie Ukrainy. Najczęściej postulowane jest ograniczenie się do działań w ramach Unii Europejskiej, nawet jeśli są one oceniane jako niewystarczające. Stosunkowo niewielka część społeczeństwa popiera finansowe wsparcie Ukrainy przez Polskę, a większość uznała ofertę kredytu do 100 mln euro za zbyt dużą.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinna zachowywać się Polska wobec wydarzeń na Ukrainie? Która z opinii jest Panu(i) najbliższa?				Liczba osób
		Polska powinna w sposób szczególny wspierać pro-demokratyczne i proeuropejskie dążenia Ukraińców	Polska powinna wspierać prodemokratyczne i proeuropejskie dążenia Ukraińców, ale tylko działając wspólnie z innymi krajami UE	Polska nie powinna angażować się w wydarzenia na Ukrainie, powinna zachować bezstronność	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		6	56	33	5	1001
Płeć	Mężczyźni	7	55	34	3	482
	Kobiety	5	57	31	7	519
Wiek	18–24 lata	2	59	32	7	112
	25–34	8	58	30	5	195
	35–44	7	58	32	3	175
	45–54	12	55	30	3	156
	55–64	3	63	29	4	178
	65 lat i więcej	3	45	42	9	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	52	38	6	399
	Miasto do 19 999	9	55	33	4	191
	20 000 – 99 999	9	50	33	7	98
	100 000 – 499 999	5	55	35	5	188
	500 000 i więcej mieszk.	5	80	12	3	125
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	5	44	43	9	208
	Zasadnicze zawodowe	6	49	38	7	244
	Średnie	5	62	29	4	308
	Wyższe	8	67	23	2	241
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	6	69	20	5	100
	Średni personel, technicy	14	65	21		42
	Pracownicy adm.-biurowi	4	71	24	1	65
	Pracownicy usług	8	56	35	2	64
	Robotnicy wykwalifikowani	2	63	29	5	96
	Robotnicy niewykwalifik.	8	53	31	8	38
	Rolnicy	7	50	42	2	48
	Pracujący na własny rach.	8	51	39	2	47
	Bezrobotni	10	41	41	7	102
	Emeryci	4	50	38	9	209
	Renciści	7	51	38	4	60
	Uczniowie i studenci	2	63	28	7	71
	Gospodynie domowe i inni	5	60	31	4	59
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	7	62	26	5	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	8	62	27	4	77
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	62	29	3	251
	prywatnym gosp. rolnym	7	53	38	2	45
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	5	45	44	6	144
	Od 650 do 999 zł	6	51	37	5	132
	Od 1000 do 1399 zł	6	66	22	6	142
	Od 1400 zł do 1999 zł	6	66	25	3	103
	2000 zł i więcej	7	67	24	2	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	43	47	5	137
	Średnie	6	53	34	7	392
	Dobre	6	63	28	4	472
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9	51	26	13	35
	Raz w tygodniu	6	57	32	4	461
	1–2 razy w miesiącu	4	51	40	4	148
	Kilka razy w roku	5	60	28	7	229
	W ogóle nie uczestniczy	8	56	34	2	117
Poglądy polityczne	Lewica	6	67	25	3	143
	Centrum	5	62	30	3	338
	Prawica	9	57	31	4	314
	Trudno powiedzieć	3	39	45	12	205

Tabela 2

		Czy, Pan(i) zdaniem, Polska powinna finansowo wesprzeć Ukrainę?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		31	62	7	1002
Płeć	Mężczyźni	31	65	4	483
	Kobiety	32	59	9	519
Wiek	18-24 lata	24	67	9	112
	25-34	30	65	5	195
	35-44	35	58	7	175
	45-54	31	65	4	157
	55-64	30	61	9	178
	65 lat i więcej	34	59	7	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	65	7	400
	Miasto do 19 999	38	57	5	191
	20 000 – 99 999	20	73	8	98
	100 000 – 499 999	30	63	7	188
	500 000 i więcej mieszk.	43	51	6	125
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	28	62	10	208
	Zasadnicze zawodowe	30	64	7	245
	Średnie	30	65	5	308
	Wyższe	37	57	6	241
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	37	55	8	100
	Średni personel, technicy	40	58	2	42
	Pracownicy adm.-biurowi	34	58	8	65
	Pracownicy usług	19	72	9	64
	Robotnicy wykwalifikowani	25	70	5	96
	Robotnicy niewykwalifik.	24	72	5	38
	Rolnicy	32	66	3	48
	Pracujący na własny rach.	26	72	2	47
	Bezrobotni	33	64	3	102
	Emeryci	31	60	8	210
	Renciści	37	55	7	60
	Uczniowie i studenci	29	60	11	71
	Gospodynie domowe i inni	36	53	10	59
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	52	10	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35	63	2	77
	sekt. prywat. poza rolnict.	24	70	5	251
	prywatnym gosp. rolnym	32	65	3	45
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	27	66	6	144
	Od 650 do 999 zł	25	67	8	133
	Od 1000 do 1399 zł	35	60	6	142
	Od 1400 zł do 1999 zł	43	53	4	103
	2000 zł i więcej	37	58	5	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	24	70	6	138
	Średnie	27	64	8	392
	Dobre	36	58	6	472
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	42	8	35
	Raz w tygodniu	32	61	7	462
	1-2 razy w miesiącu	25	68	7	148
	Kilka razy w roku	30	63	7	229
	W ogóle nie uczestniczy	31	63	6	117
Poglądy polityczne	Lewica	32	63	6	143
	Centrum	33	61	6	338
	Prawica	34	62	4	315
	Trudno powiedzieć	23	65	12	205

Tabela 3

		Podczas niedawnej wizyty w Kijowie premier Ewa Kopacz zaoferowała Ukrainie kredyt do 100 mln euro na wsparcie ukraińskiej gospodarki. Czy zaoferowana pomoc jest Pana(i) zdaniem:					Liczba osób
		zbyt mała	odpowiednia	zbyt duża	Polska nie powinna wspierać Ukrainy finansowo	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		5	23	41	22	8	1001
Płeć	Mężczyźni	8	24	38	25	4	483
	Kobiety	2	22	43	20	12	518
Wiek	18–24 lata	4	28	38	21	8	114
	25–34	4	24	45	20	7	195
	35–44	4	22	42	24	8	175
	45–54	7	24	39	24	6	156
	55–64	3	24	41	18	14	178
	65 lat i więcej	9	18	39	28	6	183
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	19	47	23	6	400
	Miasto do 19 999	4	28	39	21	8	190
	20 000 – 99 999	1	29	27	27	16	100
	100 000 – 499 999	6	24	36	26	7	186
	500 000 i więcej mieszk.	10	23	44	13	10	125
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	20	41	25	9	206
	Zasadnicze zawodowe	7	22	40	24	8	245
	Średnie	4	23	44	23	5	308
	Wyższe	5	27	38	18	11	241
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	24	37	19	16	100
	Średni personel, technicy	10	23	47	17	3	42
	Pracownicy adm.-biurowi	2	21	45	20	12	65
	Pracownicy usług		18	54	21	7	64
	Robotnicy wykwalifikowani	7	22	40	28	3	96
	Robotnicy niewykwalifik.		27	39	26	8	38
	Rolnicy	3	27	50	18	3	48
	Pracujący na własny rach.	7	22	39	33		47
	Bezrobotni	5	27	43	20	4	102
	Emeryci	7	18	36	28	10	208
	Renciści	7	15	54	13	11	59
	Uczniowie i studenci	7	33	35	14	11	73
Gospodynie domowe i inni	4	34	30	25	7	59	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	27	40	14	15	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	7	29	35	24	6	77
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	18	46	27	5	251
	prywatnym gosp. rolnym	3	27	46	21	3	45
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	3	25	44	21	7	144
	Od 650 do 999 zł	4	26	44	19	7	132
	Od 1000 do 1399 zł	5	21	43	20	10	142
	Od 1400 zł do 1999 zł	14	24	34	23	4	103
	2000 zł i więcej	7	27	42	15	8	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	19	42	27	6	138
	Średnie	4	23	42	23	8	390
	Dobre	6	24	40	20	9	473
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	38	33	7	19	34
	Raz w tygodniu	6	20	46	21	8	461
	1–2 razy w miesiącu	3	23	33	30	11	148
	Kilka razy w roku	5	26	42	20	8	230
	W ogóle nie uczestniczy	7	26	37	25	6	117
Poglądy polityczne	Lewica	5	23	45	21	6	143
	Centrum	6	28	40	19	7	336
	Prawica	6	22	41	24	7	315
	Trudno powiedzieć	4	17	39	27	13	206